

DE OVERLEVING VAN VISDIEFJES *STERNA HIRUNDO*: TUSSENTIJDSE RESULTATEN VAN EEN GRONINGS KLEURRINGPROGRAMMA

ANNUAL SURVIVAL OF COMMON TERNS: PRELIMINARY RESULTS OF A COLOUR RING PROGRAMME IN GRONINGEN

Hiemstra D. 2008. De overleving van Visdiefjes *Sterna hirundo*: tussentijdse resultaten van een Gronings kleurringprogramma. 21(2): 66-71. *In this note the preliminary results of a RAS-project (Retrapping Adults for Survival) on Common Terns are presented. Common Terns were colour-ringed in three colonies in Groningen Province, in 2007 and 2008. In 2008, 50 of the 77 previously ringed adults were resighted in the colonies in Delfzijl and Eemshaven.*

Key words: *Sterna hirundo* – survival – Groningen – colour-rings

Inleiding

In het kader van een nieuw RAS-project (*Retrapping Adults for Survival*) werden op een aantal verschillende kolonies in Groningen in 2007 en 2008 Visdieveen *Sterna hirundo* van kleurringen voorzien. Door middel van uitgebreide observaties bij de kolonies waar de vogels geringd zijn, wordt getracht informatie te verzamelen over de jaarlijkse overleving en plaatstrouw van deze vogels. Tegelijkertijd worden waarnemers elders in het land (en daarbuiten) aangemoedigd om gekleurde exemplaren af te ontdekken en de kleurringen af te lezen, zodat ook een eventueel vertrek naar andere kolonies en de gevolgde trekoutes gedocumenteerd kunnen worden.

Visdieveen zijn zeevogels met bijzonder kleine pootjes, en de passende ringen zijn dan ook klein en niet eenvoudig afleesbaar. De uitstekende optiek die tegenwoordig ter beschikking staat maakt echter dat er ook bij dit soort vogels heel goed bruikbare gegevens verzameld kunnen worden.

Methode

Aanvankelijk werd gegokt op een mogelijke ringinspanning waarbij zo'n 30 broedvogels in de hele provincie Groningen per jaar geringd zouden kunnen worden. Omdat de hoofdlocatie Delfzijl onder zodanige druk kwam te staan door onder meer industriële uitbreidingen, is het voortbestaan van de kolonie aldaar onzeker. Bij de vergunningaanvraag werd daarom direct rekening gehouden met een eventuele verplaatsing van de broedvogels. De verleende vergunning is geldig voor de hele provincie. De inspanningen werden in 2007 geconcentreerd op drie locaties: haven Delfzijl, Eemshaven en de stad Groningen. In totaal werden in het eerste seizoen 202 vogels geringd, waarvan 84 broedvogels (Tabel 1). Bijvangst waren 12 adulte Noordse Sterns *Sterna paradisaea* (Tabel 3). In 2008 werden 200 Visdiefen geringd, waarvan 68 broedvogels (Tabel 2). Dit tweede seizoen werden als 'bijvangst' 13 adulte Noordse Sterns geringd (Tabel 3). In beide seizoenen werden in totaal 220 vogels van witte kleurringen (Fig 1) voorzien, waarvan 69 juveniele visdiefen.

Figuur 1. Groningse gekleurringde Visdief - Colour-ringed Common Tern (H.J. van Huffelen)

Tabel 1. Aantallen in 2007 ge(kleur)ringde Visdieveen in de provincie Groningen -
Numbers of Common Terns (colour)ringed in 2007 in Groningen Province.

	Donsjongen <i>pullus</i>	Adulte vogels <i>adult breeding</i>	Totaal <i>Totals</i>
Haven Delfzijl	51	62	113
Eemshaven	0	15	15
Groningen stad	68	6	74
<i>Totaal:</i>		202	
Gecodeerde kleurringen	31	83	114 cr-codes

Tabel 2. Aantallen in 2008 ge(kleur)ringde Visdieveen in de provincie Groningen -
Numbers of Common Terns (colour)ringed in 2008 in Groningen Province.

	Donsjongen <i>pullus</i>	Adulte vogels <i>adult breeding</i>	Totaal <i>Totals</i>
Delfzijl	98	49	147
Eemshaven	9	16	25
Stad Groningen.	25	3	28
<i>Totaal:</i>		200	
Gecodeerde kleurringen	38	68	106 cr-codes

Tabel 3. Aantallen in 2007-2008 ge(kleur)ringde Noordse Sterns in de provincie Groningen -
Numbers of Arctic Terns (colour)ringed in 2007-2008 in Groningen Province.

	Delfzijl	Eemshaven	Totaal <i>Totals</i>
2007	11	1	12
2008	12	1	13

Het onderzoek is primair gericht op broedvogels, maar er is voor gekozen om ook de nestjongen te ringen. Deze vormen immers de toekomstige broedvogels. Hopelijk scheelt dat vangacties van adulte vogels in de jaren dat ze terugkeren. Het aflezen van de kleurring volstaat dan.

Resultaten

2007 Tijdens de najaarstrek van 2007 werd intensief gezocht naar gekleurringde vogels van dit project. In Lauwersoog werden 19 geringde vogels uit de onderzochte kolonies gezien (Fig 2). Opvallend was dat er vooral veel vogels uit de stad wekenlang in de haven verbleven. Slechts één adulte vogel uit Delfzijl liet zich aflezen, maar drie (van de zes) stadse broedvogels waren lange tijd aanwezig in het Lauwersmeergebied. Kleurringcode AE werd teruggevangen op De Kreupel in het IJsselmeer (voor de Noord-Hollandse kust) en een week later afgelezen in de Friese Workumerwaard. Verder werd een melding van vogel met een witte kleurring op Den Oever ontvangen, maar het was niet honderd procent zeker of de inscriptie CK of CR was.

Figuur 2. Dit individu (KM) verbleef in 2007 twee weken op Lauwersoog – In 2007, this individual (KM) stayed two weeks in Lauwersoog (Herman Bouman)

2008 Het eerste onderzoeksdoel van het RAS-project is het in kaart brengen van de overlevingskansen van de geringde vogels. Om dit te kunnen bepalen werd gekeken welk percentage vogels van de geringde individuen naar de kolonies terugkeerde.

Gedurende het seizoen is er veel informatie verzameld over de kolonies van Delfzijl en de Eemshaven. Helaas bleek de kolonie op het terrein van Wagenborg in Delfzijl zich verplaatst te hebben en zich 5 kilometer verderop gevestigd te hebben. Dat resulteerde in extra inspanning om toegang tot de nieuwe kolonie te krijgen. Met enige vertraging werd toestemming om het terrein te betreden verkregen, maar daardoor werden minder aflezingen dan verwacht gedaan. Later in het seizoen werden wel weer broedvogels op het oude terrein waargenomen.

Op 29 april werd de eerste vogel teruggezien op een lantaarnpaal in Delfzijl. Het bleek het mannetje MP die in 2007 (bij de rails) in Delfzijl was geringd. Daarna was het wachten op nestelgedrag. Er werd gehoopt om informatie over partner en geslacht van de ge(kleur)ringde individuen te verzamelen aan de hand van aflezingen. De laatste vogels die zich lieten aflezen, waren 2 stadse broedvogels die in de eerste week van september op Lauwersoog bivakkeerden.

Tijdens het broedseizoen zijn 50 van de 77 adulte vogels die in 2007 in de Eemshaven en Delfzijl zijn geringd, teruggezien. Dit betekent dat 65% van de adulten is teruggekeerd.

Het aantal vogels die in de stad als broedvogel gevangen werden, is zo laag dat die (voorlopig) niet in de berekeningen zijn meegenomen. Van de 6 stadse broedvogels in 2007 zijn er inmiddels ook 3 meldingen in 2008.

Discussie

De komende jaren moet uitwijzen hoe groot de overleving daadwerkelijk is van de onderzochte populaties. Een verantwoorde berekening is pas na het derde onderzoeksjaar mogelijk. Daarom is het van belang om komend jaar veel meldingen te krijgen van broedvogels uit het broedgebied of op de route daarheen. Het is te verwachten dat de eerste vogels die als donsjong zijn geringd in 2007, zich in kleine getale zullen vestigen op hun geboortegrond.

Bij deze dan ook een dringende oproep aan allen die wel eens ge(kleur)ringde Visdiefjes (of Noordse Sterns) aflezen of afgelezen hebben gezien om de gegevens (datum, plaats, soort, kleur en inscriptie) van de aflezing door te geven aan het onderstaande (e-mail) adres. Hopelijk lukt het om een aflezing te doen van een Visdief onderweg van of naar de West-Afrikaanse kust, zoals bijvoorbeeld van Visdief HS die najaar 2004 in Senegal is geringd en in 2007 van een kleurring is voorzien (Fig 3).

Figuur 3. Assistent Tseard Hiemstra met een vers gecodeerde Visdief, in 2007. Deze vogel is met onbekend broedsucces ook weer teruggezien in 2008 te Delfzijl –Common Tern HS was colour-ringed in 2007, and recorded in Delfzijl in 2008. (Derick Hiemstra)

Derick Hiemstra

Damsterwaard 9, 9734 CK Groningen, derickhiemstra@hetnet.nl